

Un record explosiu

Els Mossos d'Esquadra desactiven en només un any més de mil artefactes de la Guerra Civil a les Terres de Ponent.

La cicatriu de la Guerra Civil encara no s'ha tancat completament. I no ens referim només a una qüestió política. L'any passat els Mossos d'Esquadra van fer explotar més de mil artefactes d'aquest període a les comarques de Lleida, que va tenir el dubtós honor de convertir-se en la segona demarcació de l'estat amb més explosius detectats. Altres anys ha estat la primera en una llista en què sempre són al davant, per raons diverses, Lleida, Toledo, Guadalajara i Còrdova. En el cas de Ponent, aquesta circumstància es dona perquè moltes tropes republicanes van passar per aquestes terres a les acaballes de la guerra fratricida per fugir cap a França quan el triomf dels feixistes era poc menys que inevitable. En la seva desesperada retirada camí d'un exili etern i traumàtic, molts combatents van deixar per terra l'armament que duïen a sobre, bona part del qual continua a les finques setanta anys després. Cada any n'apareixen centenars a les comarques lleidatanes, sobretot a les zones properes a la frontera francesa, i els Mossos s'encarreguen de fer detonar aquests explosius de manera controlada.

Els Tècnics Especialistes en la Desactivació d'Artefactes Explosius (Tedax) dels Mossos van neutralitzar l'any passat 1.200 artefactes, a una mitjana de tres cada dia. I en només quinze dies d'aquest any ja n'han neutralitzat vuitanta. Tot i aquestes xifres tan elevades, no va ser fins a l'any passat que la Generalitat va dotar els Mossos de Lleida d'agents especialitzats en desactivació

Artefactes desactivats pels Tedax dels Mossos d'Esquadra.

d'explosius. Fins llavors, els policies del Tedax es desplaçaven una o dues vegades cada setmana a les comarques lleidatanes des de Barcelona.

El noranta per cent dels artefactes explosius trobats a Lleida l'any passat eren armament de la Guerra Civil espanyola, sobretot granades de mà, morters i projectils diversos. El fet que aquests artefactes portin tant de temps abandonats no evita el risc d'explosió. El redueix una mica, però el perill es manté. Les propietats de l'explosiu no solen reduir-se en més d'un 20% amb el pas del temps, per la qual cosa aquests artefactes continuen sent molt perillosos setanta anys després que fossin abandonats. Els Mossos d'Esquadra aconsellen que si algú troba algun d'aquests explosius, no el toqui i avisi immediatament la policia catalana. De fet, la majoria d'artefactes neutralitzats pels Mossos han estat localitzats per pagesos que treballen la terra i que avisen els agents quan els troben. La unitat d'especialistes en desactivació d'explosius de Llei-

da disposa d'un robot per treballar en els casos de més perillositat.

El Tedax és una unitat especialitzada creada l'any 1980 per desig exprés de llavors president de la Generalitat, Josep Tarradellas. Va ser, de fet, la primera unitat especial de la policia catalana. Tot i que Lleida ha estat sempre, i llarg, la demarcació catalana en què s'han trobat més explosius de la guerra, han hagut de passar vint-i-cinc anys perquè les comarques lleidatanes comptessin amb una unitat específica del Tedax. Aquesta unitat havia tingut sempre la seu a Barcelona fins a l'agost de l'any passat, quan es van crear equips nous per

Els Tedax dels Mossos van neutralitzar l'any passat 1.200 artefactes

Confidencial

Xavier Vinader

Les trampes de Spielberg

La darrera pel·lícula de Steven Spielberg, *Múnic* és una enganyifa elaborada. Presentada internacionalment i amb gran desplegament publicitari com la història de la cacera que va fer el Mossad –serveis secrets israelians– per diversos països de tots els responsables palestins vinculats a l'acció, reivindicada per un escamot de Setembre Negre, contra els atletes israelians presents en els Jocs Olímpics de Munic de 1972 i que va finalitzar amb la mort d'onze dels terroristes, *Munic* és en realitat una barreja de fets reals amb la ficció al més pur estil Hollywood.

Basada en el llibre *Venjança*, escrit per George Jonas, un periodista, guionista i productor de televisió hongarès –fugit del seu país el 1956 i establert a Toronto– que va conèixer “Avner”, cap de l'equip del Mossad encarregat d'assassinar els dirigents palestins i que li va explicar la seva vida fil per randa. El llibre es va convertir en un *minibest-seller* el 1984, a pesar que, en diverses ocasions, alts oficials israelians han dit que conté moltes fabulacions i que la majoria d'especialistes d'aquest tema el consideren un document més que dubtós.

Però Spielberg, a qui la realitat deu importar un pebrot, ha inventat a més escenes o personatges per donar encara més relleu a fets que no tenien prou impacte, com l'aparició d'una atractiva *killer* d'origen holandès o la trobada dels israelians amb una colla de terroristes palestins en un pis franc d'Itàlia i que dona oportunitat als palestins d'explicar les seves posicions polítiques. Una tècnica cinematogràfica més que coneguda per generar polèmica –i augmentar les vendes, que és del que es tracta–, evitant, al mateix temps, fer cap mena de crítica al terrorisme d'estat i propagant, de manera subtil, les tesis de l'administració Bush d'anar a buscar els terroristes islàmics on sigui, saltant-se qualsevol legislació internacional. La indústria de Hollywood, com sempre, compagina estupendament fer costat als qui manen i omplir els seus calaixos.

La realitat és que la decisió de venjar la matança de Munic la va prendre Golda Meir, primer ministre d'Israel, junt amb Zvi Zamir, *memuneh* del Mossad –literalment vol dir “qui carrega amb la responsabilitat”–, i el general Aharon Yariv –va dirigir l'Aman, els serveis secrets militars durant vuit anys–, qui havia estat promogut al càrrec de “conseller en antiterrorisme”. A la seva demanda, el consell de ministres va crear una comissió ultrasecreta, anomenada “comissió X”, encapçalada per Golda Meir i Moshe Dayan. Aquesta instància va prendre la decisió històrica d'assassinar tots els dirigents palestins vinculats directament o indirectament amb Setembre Negre.

“La darrera pel·lícula de Steven Spielberg, ‘Múnic’ és una elaborada enganyifa”

Zvi Zamir no va perdre el temps i va encarregar la feina a Mike Harari, un dels responsables dels serveis d'acció del Mossad, qui va seleccionar una colla d'homes i dones, i va establir un lloc de comandament avançat a París. A la capital francesa, Harari es feia passar per Edouard Stanislas Laskier, un inofensiu home de negocis i comptava amb l'ajut de Abraham Gehmer, també agent del Mossad i primer secretari de l'ambaixada d'Israel. Una vegada localitzats els àrabs en diferents capitals d'Europa, Harari i els seus demanaven “llum verda” a la “comissió X”, que aprovava els assassinats un per un. Nou en pocs mesos, encara que el més buscat, Ali Hassan Salameh –conegut com “el príncep roig”– s'escapolia sempre. El mes de juliol de 1973, els homes de Harari el van confondre amb un cambrer marroquí a la ciutat noruega de Lillehammer i el van matar. El fiasco va provocar la detenció de sis agents israelians a Noruega i durant els interrogatoris l'operació d'assassinats postolímpics va començar a sortir a la llum. Però de totes aquestes misèries reals Spielberg ha preferit no parlar-ne. El cine és el cine.

Lleida i Girona. En la unitat de Lleida treballa una desena d'agents que s'han d'armar de perícia i de paciència. Una operació per neutralitzar un artefacte es pot allargar durant més de vuit hores. Segons els responsables del Tedax, el més important en la seva feina és treballar amb seguretat i amb el material adequat. Quan un Tedax manipula un explosiu, duu a sobre un equip de cinquanta quilos de pes. Un dels elements indispensables de l'uniforme és una armilla antifragmentació. Quan algú avisa de la localització d'un explosiu, els especialistes del Tedax calculen, en primer lloc, la perillositat de l'artefacte i la possibilitat de desplaçar-lo del lloc en què ha aparegut, normalment sota terra o semienterrat, tot i que algunes vegades apareix a la superfície. Si l'artefacte es pot desplaçar, els agents el duen a una gravera per fer-lo explotar controladament. Només així desapareix del tot el perill.

Anna Sàez